
מראה מקומות- עניני הלכה

‘במות דף עד’

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן
רב דקהל שערי תפילה
פסעיק, ניו ג'רסי
AsherMillman@gmail.com

לזכר נשמת

מנחם מנדל בן משה ושרה בת משה צבי ממשפחת אדלר
קעפל בן אליעזר ופריידל בת אליעזר ממשפחת מילמן
צבי מנחם בן שמעיהו וחיה לאה בת נפתלי הערצקא ממשפחת
רייכמאן

A Chaburah on these מקומות מראה is posted weekly
and can be accessed via www.dafaweek.org, emailed,
or on the app.

507– Daf– Week

info@dafaweek.org

בענין סיכה בדברים האסורים

• בגמ' הביא דרשה להתיר סיכה במע"ש שנטמא ומשמע שהה"א הוא שתיאסר. וע' בתוס' שהסביר שהה"א הוא שהוי איסור שמבעיר אותו בטומאה. אכן ברש"י הביא הה"א שכיון שסיכה כשתיה הה"א שתיאסר קמ"ל כאן שמותר. אכן המשמעות הוא שבשאר מאכלות אסורות קי"ל שאסור לסוך כיון שהוי כשתיה. ומשמע שיש כאן מח' בין רש"י ותוס' אם אמריןן סיכה כשתיה בשאר מאכלות אסורות. וכן באמת הביא הט"ז בשם הב"י מח' ראשונים בדיון הנ"ל והב"י החמיר למעשה וכן הכריע הט"ז. אכן אפילו הב"י והט"ז רק החמירו לשם תענוג אכן במקום צער מותר. ולכ' צ"ב בדבר זה שאם דינו כשתיה מה ההיתר במקום צער הא אין היתר לאכול דברים האסורים במקום צער (אא"כ נפגמים או שהוי פיקו"נ אכן כאן אינו מדובר במצבים הוזהר). ובאמת ע' בהביאור הלכה שהביא ששיטת הגר"א ואחרים שג"כ מחמירים (והכריע כשיטתם לכתחילה עכ"פ) אכן שם לא חילוק בין צער לתענוג אבל לפי הב"י שחילק דינם לכ' צ"ע. ולכ' י"ל שכיון שדין זה של סיכה כשתיה הוי רק דין דרבנן (ע' ברמב"ן) לא גזרו במקום צער ועדיין צ"ע.

• ובזה"ז באמת יש עוד סניף להקל שכיון שנפסל מאכילת כלב מותר לכו"ע וכן הובא בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

• ואגב, כיון שבשבוע זו נפטר א' מגדולי הדור ר' אברהם ערלנגר זצ"ל יביא עוד משהו בסוגיא הנ"ל מדבריו בברכת אברהם שהסביר נקודה חשובה בסוגיא זו שלכ' צ"ע לפי השיטות המתירות סיכה בדברים האסורים ורק אוסרים ביוה"כ עדיין צריך להבין חילוק בין זל"ז שאם ביוה"כ"פ דינו כשתיה ע"כ מציאות הוא ומ"ש יוה"כ"פ משאר מאכלות אסורות. והסביר שם שלפי שיטות המתירות צ"ל שדין זה של סיכה כשתיה אינו ר"ל שהוי כמו מעשה שתיה ממש אלא שיש בסיכה ביטול עינוי כמו הביטול עינוי של שתיה וממילא מובן שדין זה דווקא ביוה"כ"פ ולא בשאר מאכלות אסורות. יהא זכרו ברוך וחבל על דאבדין.

• תד"ה מנין יבמות עד.

• רש"י ד"ה שמותר שם

• ט"ז יו"ד סו"ס קיז'

• ביאור הלכה שכו' י'

• רמב"ן נדה לב.

• הערות של מס' שבת

• מהגרי"ש אלישיב פו.

• ברכת אברהם יומא עו:

הַלְבוּת שֶׁבַת סִימָן שְׂכוּ

קסב. באר הגולדה

ק מרדכי שס.

(כה) לַרְחֵץ פָּנָיו וְיָדָיו וְרַגְלָיו ^(טו*) **(כו) בְּדִבְרֵים שְׂאֵינָם מְשִׁירִים שְׁעַר מַעְרְבִים עִם דְּבָרִים הַמְשִׁירִים, וּבִלְבָד**
(כו) שְׁלֹא יִהְיֶה הָרֵב מְדַבֵּר הַמְשִׁיר: י. קְמֹתָר ^(טז*) **(כז) לַרְחֵץ יָדָיו בְּמַרְסָן.** הגה דגבול בלאחר יד שרי, ^(טז*) וְאָסוּר
(כז) לַרְחֵץ יָדָיו בְּמֶלֶח (אגור), וְכֵן שֶׁפֶן כְּבִרִית שְׁקוֹרֵין זִי"ף בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנָו (בנימין זאב סימן רעה) או ^(טז*) בְּשֶׁאֵר חֲלָב, פְּשֻׁמוֹת
 על יָדָיו **(ל) וְהָיָה נוֹלָד** (מרדכי פרק במה בהמה וסמ"ג והגהות מיימוני פרק בא וטור סימן שכה):

באר היטב

מדאורייתא, מגן אברהם, עין שם: ו. המשייר, ודאי, כן כתב הרמב"ם: ז. במרסן. משמע דלהאסורין בסימן שכר סעיף ג הכי נמי אסור, ואפשר דהקא כלי עלמא מורו

משנה ברורה

כל הגוף אפלו ביצונ, וכנ"ל, אם כן נפר דהוא משום טבילה ומחויי
 כמתקן. וכתבו ^{טו} האחרונים דמכל מקום נראה דמתר לטבל לקריו, כיון
 דנחשב להתקנה ומתח בותרה ובתפלה אפלו קדם טבילה, וכנ"ל בסימן
 פח, אם כן לא ידעו כמתקן על ידי הטבילה. וענין במה שכתבנו בבאר
 הלכה (אות ח) דיש מחמירין וסוברין דאין לחלק בין טבילת קרי לשאר
 טמאות, ומי שנוהג להקל אין למחות בידו כי רב האחרונים סותמין
 להקל בזה. ועל כל פנים בנטמא בשבת יום טוב גופא, נראה בודאי
 דאין להתמיר, וכן נתפשט המנהג להתמיר, אף וזהר מאד שלא יבא לידי
 סחיטה דהוא אסור גמור: **ט (כה) לַרְחֵץ פָּנָיו וְיָדָיו וְכו'.** הנינו,
^{טו} אפלו יש לו זקן, "והוא הדין שער ראשו, אף שלא יסתטס אחר
 רחיצתו: **(כו) בְּדִבְרֵים שְׂאֵינָם מְשִׁירִים שְׁעַר.** ורצה לומר, שאינם
 ודאי משיירים, אף דלפעמים הם גם כן משיירים אפלו הכי מתר, כיון
 דהוא אינו מתכוון לזה אלא לצחצח עצמו בלבד, ונקמא לן כר' שמעון
 דדבר שאין מתכוון מתר: **(כו) שְׁלֹא יִהְיֶה הָרֵב.** השטעם, דאז פסיק
 רישא הוא אסור משום גזוז אף שאינו מתכוון, לכלי עלמא:
י (כח) לַרְחֵץ יָדָיו בְּמַרְסָן. והוא הדין פניו אף שיש לו זקן, "דמרסן
 הוא דבר שאין משייר שער ומתיר לשפשוף בהן, ורק צריך לזהר שלא
 יערב מתחלה המרסן במים משום לישא, אלא יקחם בידיו הרטבות
 ממים, ואף דגם בזה מתגבל קצת מרסן במים הטפוחות שעל ידיו, אין
 לחוש, דגבול בלאחר יד הוא, וזהו שפטיס הרמ"א. ואף על פי שיש
 להתמיר שלא לגבול אפלו על ידי שנוי בשבת אלא אם כן נתן המים
 מערב שבת, כמו שנתבאר בסימן שכר, מכל מקום כאן שאינו נותן
 המים ממש על המרסן אלא שלוקחו בידים הרטבות, מתר לדברי הכל:
(כט) לַרְחֵץ יָדָיו בְּמֶלֶח. השטעם, בדלקמה, דעל ידי רחיצתו נמח
 הפלח ונולד דבר חדש ודמי למלאכה, אכל לרחץ ידיו במי מלח שאין
 לכלי עלמא, וכמו שכתבתי לעיל בסימן שכ סעיף יב במשנה ברורה,
 עין שם: **(ל) וְהָיָה נוֹלָד.** ודמי לרסוק שלג וברד, שנתבאר לעיל
 בסימן שכ שאסור גם כן מטעם זה, וענין במגן אברהם שכתב בשם
 שלטי גבורים שיש מתמירין בזה, דסבירא להו דמה שאסור חז"ל לרסק
 שלג וברד הוא משום גזרת סחיטת פרות העומדין למשקין, שאף השלג
 וברד למימיהם הם עומדים, ואם כן ברית ושאר חלב שאינם עומדים

טו ^(טז*) **בְּדִבְרֵים שְׂאֵינָם מְשִׁירִים שְׁעַר.** עין בטור שציר הרבה דברים, ומקורם
 מהגמרא, והוא הדין כל כיוצא בזה אם הוא יודע שאינו משייר
 בודאי. ונראה דבנימין שאינו יודע את טבעם ואולי הם משיירים, בודאי יש לאסר
 מלרחץ בהם. והנה הרמב"ם בפרק כב פירט כל הדברים הנזכרים שם בגמרא לתור
 ולא הזכיר נתר וחל, דגם זה מוזכר שם בגמרא בריש הסוגיא דלר' שמעון מתר,
 וכן בפרק א מהלכות שבת הזכיר דמתר לרחץ ידיו בעפר הפרות, ולא הזכיר גם
 כן מאומה מנותר וחל, משמע דבגמרא חל סבירא לה דאסור, וצריך טעם. וענין
 בלחם משנה שמתם גם כן בזה ונתר דסבירא לה להרמב"ם דר' ישמעאל בגמרא
 דאמר דלא יחף ראשו בארמיה, סבירא לה דאף נתר וחל אסור דפסיק רישא הוא,
 ופסק בותה משום דשם בגמרא מפרש בגמרא את דבריו, ומה דמתירין ככלים אף
 בנותר וחל, כדלעיל בסימן שכג, וכן איתא בקה"ק ברי"ף ורא"ש וכל הפוסקים,
 הנינו, דכלים לא גזירי כל כך ולא היו פסיק רישא. וצריך עיון גדול, דשבק הרמב"ם
 סתמא דגמרא דפרק במה טומנין דמשמע מנה דהסתם משנה כולל אף בנותר וחל,
 ואמרין ברף פא עלה דהלכה כסתם משנה הוא, ופסק כר' ישמעאל, ועוד, דלקסרת
 הלחם משנה מאי מקשה הגמרא בפרק במה טומנין משנה זו, היה לו לומר דהבריתא דאוסרת לחף בהן שערו סבירא לה כר' ישמעאל דפסיק רישא הוא, וגם
 מפרשי הרבנו חננאל שם משמע דלפי מאי דנקמא לן כר' שמעון אף בנותר וחל מתר לחף את השער, וכן בהגהות אשר"י כתב שם, דמדניא מתר אף בנותר וחל,
 ומכל מקום לבסוף כתב שם דקשה הוא (להכשיר) והלתיור, ואולי מטעם דר' ישמעאל הנ"ל, וצריך עיון למעשה:

י ^(טז*) **לַרְחֵץ יָדָיו בְּמַרְסָן.** ענין במשנה ברורה מה שכתבנו שלוקחים בידים הרטבות והנינו, אפלו אם הם טופח על מנת להטפיה, דכל זה הוא בכלל גבול בלאחר ידו, כן כתב
 המגן אברהם, ואף דהוא מסתפק גם בזה אם יש להתמיר לדעת האוסרים לעיל בשנוי, מכל מקום נראה דיש להקל על כל פנים באופן זה, אחרי דבמקורכי
 שכתבנו הבית יוסף וכן בלבוש התירו אפלו לשפך מעט מים על המרסן שעל ידו, דגם זה הוא בכלל שנוי גמור (וענין באלה נכה ופרי סנינים), אין להתמיר על כל
 פנים לקח מרסן יבשים בידים רטבות, וכן כתב בספר כלכלת שבת ושאר אחרונים:

(טז*) וְאָסוּר לַרְחֵץ יָדָיו בְּמֶלֶח. עין בבאר הגר"א מה שכתב על זה. ולענין ברית אסור לדידה אף בחל מטעם דסיכה כשתיה וענין לקמה:

(טז*) בְּשֶׁאֵר חֲלָב וְכו'. עין בבאר הגר"א שדעתו כדעת הרבה מגדולי הפוסקים דאף בחל אסור, דסיכה כשתיה, ועל כל פנים מדברין אסור, ודלא כרבנו חסן וסיעתו
 שהתירו בזה לגמרי. מיהו, מנהג העולם לרחץ כבירית שלנו הנעשים מחלב, ורק אינה מדקדקים והירין בזה. ואם מצוי להשיג ברית שנעשים שלא מחלב,
 בודאי נכון לחוש לדעת המחמירין בזה:

שער הצינן

טו. עלת שבת ואלהי נכה ותוספת שבת ושלחן עיני ששים: **טו** טו. גמרא, וכן כתב בעל שבת: יז. אף דבב"ח מסתפק בשער ראשו דאפשר ונחשוט מהר והני פסיק רישא, האחרונים
 השיגו עליו וכתבתי מרדכי יבספי דברי מנחם וכן משמע במהרש"א דלפי המשנה דנזיר דחופסין ומפספסין שוב אין לחלק בזה: **י** יח. כן משמע מן החוספסא. ומה דנקט ידיו, איתא דמלאה, כלשונו המרדכי:

בה אין להקפיד לטומאות הנוגעים בה, שהרי היא ראשון ואין מטמאה אדם. ואותה שבפומדייתא נמי משטבלה לטומאת גופה אינה צריכה להפרישה מאמה כדמפר' ואויל.

ולא יחללו את קדשי בני ישראל לרבות את הסך ואת השותה. י"מ¹¹ שהיא אסמכתא דרבנן, דהא קי"ל גבי יום הכפורים דאכילה ושתיה דאורייתא ובברת ואין סיכה בכלל שתיה. ויש לפרש אפי"פ שנתרבה ואין סיכה כשתיה לענין תרומה מריבוי הכתוב, לשאר כל התורה כולה אינה כשתיה, ואי משום וכשמן בעצמותיו דשייך נמי בכל התורה והיא ודאי אסמכתא בעלמא היא מדברי קבלה¹². ומיהו ודאי מכיון דאמרינן גבי תרומה גופה מולא יחללו ואיבעית אימא מוכשמן בעצמותיו משמע דכולה דרבנן היא¹³. ומאחר שכתבתי סברות הללו מצאתי בפ"ב ממסכת מעשר שני שאמרו בידושלמי¹⁴ לענין מעשר יצהרך זו סיכה והתורה קראתו אכילה

גרסת מקצת הספרים, אבל מהרבה מהן מספרי הגאונים שלא נמצא שם במס' שבת¹⁵ אותה הגרסא כלל, ואעפ"כ חשבון י"ח דבר עולה להן יפה.

[לב, ע"א] שמא תמצא איילנית ונמצאו פונעין בערוה. פירשתיה בתחלתי מסכת יבמות. הא נמי טיעוטא דשכיח הוא דתניא מעשה והטבילה קודם לאמה. וא"ת שמא משום נגיעות אמה בה הטבילה לסוכה בתרומה¹⁶. י"ל שידועין היו בגמרא שלא בא ר' יוסי אלא להעיד על טומאת עצמה, והכי קתני מעשה היה שפרשה נדה והטבילה קודם לאמה, ולא אטבילה בלחוד אסודד אלא אפרשה אסהיד, דאי לאו הכי פשיטא, ותא חזי מאן גברא רבה מסהיד עליה. א"נ אין דרכן של בני אדם להפרישה מאמה, אלא לכך הטבילה שלא תטמא את הנשים שנוגעות בה ומגספות אותה ויחזרו הן תרומה שבא"י, אבל בנגיעת אמה

דמותר לסוך שמן תרומה, ושם בפ"י ה"ב כתב שהסך משלם קרן וחומש מולא יחללו, וכן כתב בהלי מע"ש [ע"פ יבמות עד, א]. והנה יש עוד נפ"מ דאי נימא דהריבוי דהוי בכלל שתיה, אי"כ לאחר שנתרבה יש בזה כל דיני האכילה שיש בהלכות תרומה, אבל אם נאמר שזה ריבוי בחפצא של התרומה אפשר דאפילו אם נמצא דיש ריבוי דסיכה הוי בכלל שתיה לענין חומש ותשלומים כדלפי מולא יחללו, והיינו דאף דמזיק תרומה אין חייב חומש אתא קרא לרבויה דסיכה כשתיה, מיהו עדיין אין הכרע שיהא מותר לסוך תרומה, דאפשר דזה בכלל הפסד, דכל שאינו משתמש בהם כדרכן באכילה ושתיה הוי"א דאסורי ולפי"ן אפשר דמשו"ה בעי ב' קראי דולא יחללו לפי דהוי בכלל חומש, ומקרא דותבא כשמן וג' ילפי דתרומה מותרת בסיכה, וכן מדויק בלשון הרמב"ם דבפ"י גבי חומש הביא מקרא דולא יחללו, ובפרק יא הלכה א לענין היתר סיכה הביא הפסוק של ותבא כמים בקרבו, ובוה ניתא הא דבעי ב' קראי, אבל לצד דהריבוי דהוי כשתיה ממש ממילא הוי ריבוי לכל הדינים, ומשו"ה שפיר תמהו בתוס' וכן רבנו להלן דכיון דאיכא קרא דולא יחללו אמאי בעי קרא דותבא ע"ש. וע"י בזה עוד בכמות תמרים יומא שם, ומנ"ח סי' רעט, רפ ורסב, ואור שמח מע"ש פ"ג ה"י. ¹³ וכ"ה בתוס' ותוס' הרא"ש, ולעיל פירשנו בזה. ולדעת זו יליץ דאי לא נתרבה סיכה כשתיה אי"כ ליאסר לסוך בשמן של תרומה דהוי כמפסדי בידים, כיון ולא הותר רק באכילה ושתיה, ולדעת הרמב"ם ניתא, וע"י תוספות הגרע"א למע"ש רפ"ב שכנראה נתכוין לתמוה בזה, וע"י במנ"ח מצוה רפב, וע"י חידושי הגר"י בשו"ת בסופו. ¹⁴ ירוש' מע"ש פ"ב ה"א.

[וע"י מהרש"א ומרכבת המשנה וחכמת בצלאל שתמהו בזה בדעת התוספות], מיהו תוס' חולק יב, א ד"ה פסח וע"ש פו, ב סד"ה סמוך ס"ל דאפילו ר"מ דחייש למעוטי הוא מדרבנן. ולתוס' נמי לר"מ אין הקעם משום טימוע דאי"כ לא הוי מקשה הג"י אי הכי דידן נמי, דהא בדידן ליכא טימוע [וע"י מהר"ם], אלא דכיון דבמעוטא דשכיח הוי דאורייתא יש מקום לגזור במעוטא דמעוטא, וע"י מהרש"א. ⁸ כ"כ במאור ומלחמות שבת שם. ⁹ רמב"ן יבמות ב, ב ד"ה או. ¹⁰ ע"י תוס' ומהר"ם. ¹¹ תוס' כאן ויומא ע"י, א ד"ה דתנן ועוד. ¹² וכע"ז בריסב"א יבמות ע"א, א ד"ה מהו. נראה דב' התירוצים תלוי בחקירה בעיקר הריבוי דריבתה התורה סיכה כשתיה, דאפשר דהביאור דהתורה ריבתה דסיכה הוי כשותה ממש ובכלל דיני אסורי אכילה הוא, ואפשר דודאי דאין סיכה בגדרי האכילה השתיה אלא דריבתה דינים בענין החפצא של תרומה דהיינו דגם בסיכה יש הדינים של משמרת או את דין ההפסד של קדושת התרומה, וכן לענין מצות הנאתה והנפ"מ לענין יוה"כ דאי הריבוי דהוי בכלל שתיה אי"כ הי"ן דין הסיכה כשתיה לענין יוה"כ דשייך לאיסור עינוי ואכילה. אבל לצד שנאמר שזה חידוש בדין החפצא של התרומה אין בזה ענין ליוה"כ, ולצד זה כיון דביוה"כ מוכח דהוי רק אסמכתא וכמש"כ רבנו והתוס' ע"כ דגם הורשא דתרומה הוי דרבנן, וזהו התי' האי [ורבנו במסקנא הסכים לזה]. אבל בתירוץ השני הסברא דהריבוי הוא בחפצא דקדושת התרומה, ואמנם ביוה"כ הוי שפיר דרבנן, ונראה שזה דעת הרמב"ם שטובר בפ"א משביתת עשור היה דסיכה הוי מפי השמועה וכתב במ"מ דהוא מדברי סופרים, ובהלי תרומות מ"א היא כתב דסיכה בכלל שתיה

מדאורייתא [דמ"מ למדו חז"ל דגדר האיסור בסיכה הוא חמור יותר], ובין לפי דעת הרא"ש דכל האיסור הוא מדרבנן [נדתנו בו חומר שתיה מכח האסמכתא דקרא], וכן נראה להלכה^{1א}.

יא) מתני', מנין לסיכה שהיא כשתייה. ויש ראשונים^{1ב} שלמדו מזה דאסור לרחוץ בסבון העשוי מחלב, דאף שאינו אסור באכילה, מ"מ כיון דסיכה כשתיה, הרי אסור כמו שתיית חלב, אמנם י"א דכל מאי דהוי כשתיה הוא רק לענין יוה"כ, דהאיסור הוא בתענוג, ולגבי תענוג של שתיה הוי סיכה כשתיה, אבל לענין איסור אכילה לא הוי כשתיה^{1ג}, והגר"א (בביאורו או"ח סי' שכ"ו ס"י) החמיר כהאוסרים, דלישנא דסיכה כשתיה הכי משמע, ואמנם בסבון בזמנינו אי"צ להחמיר בזה, משום דנפסל מאכילת כלב^{1ד}.

יב) בסוגיין. ובמאי דמבאר דהזהירם משה לפרוש מן האשה כדי שלא יטמאו ע"י פליטת שכבת זרע, יש להוסיף, דהנה בברכות דף כו. תנן זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע וכו' צריכין טבילה ורבי יהודה פוטר, והיינו דס"ל לר"י דכיון שהיא כבר טמאה בלאו הכי משום נדה, ל"ש בה טבילה משום שכבת זרע, וא"כ לכאור' ה"נ במי שכבר נטמאה משום נדה ל"ש טבילה משום ש"ז, וא"כ לא יוכלו כולם ליטהר קודם מתן תורה.

אמנם באמת זה אינו, דכל מאי דפליגי ר"י ורבנן, הוא אחר שניתנה תורה ונתחדשה טומאת נדה, בזה פליגי אם שייך טבילה לטהר

מטומאת ש"ז לחד, אבל הכא דקיימינן קודם שניתנה תורה, ולא נתחדשה טומאת נדה כלל, [ואפילו לענין אחר מתן תורה, מבו' בהוריות דאין הדם שראתה קודם מתן תורה מטמא אותה לאח"כ], וא"כ אף אם פירסה נדה, הלא אין לה טומאה כלל, ובודאי שאין לה מניעה לטבול וליטהר מטומאת ש"ז, ואף דלענין טומאת קרי, הלא הזהיר הקב"ה על הטומאה בשעת מתן תורה, מ"מ לענין טומאת נדה עדיין לא נתחדש תורת טומאה, [וכמש"כ התוס' (ד"ה מנין) דבכועלי נדות לא הוי איכפ"ל בשעת מתן תורה].

יג) ת"ר פולטת שכבת זרע וכו'. והמקור לדינים אלו הוא ממה שהזהירם משה קודם מתן תורה, וכדאמרי' בסמוך, וצ"ב, דהרי מבו' במתני' במקואות (פ"ח מ"ד) שאם כבדה את הבית בחמין לאחר תשמיש, תו אי"צ לחשוש לפליטת ש"ז כלל, וכן נפסק בשו"ע (סי' קצ"ו סי"ג), וא"כ למה הוצרך משה להזהירם קודם מתן תורה כשיעור זמן הפלטת הזרע, והלא היה יכול להזהירם סמוך למתן תורה, ואף מי ששמשה כבר, תכבד את ביתה בחמין, ואף שכתב הרמ"א (בשו"ע שם) דאין אנו בקיאים בזה בזה"ז ואין לסמוך ע"ז, מ"מ בזמן חז"ל, וכ"ש בדור המדבר, בודאי היו בקיאים בזה, ולמה לא יוכל לצוות בכה"ג.

והביאור י"ל, ע"פ מה שכתב המג"א (סי' תר"ו סק"ח) דאם שימשה סמוך לטבילתה או סמוך לוסתה, שבזמנים אלו הרגילות הוא שתתעבר, אסור לה לכבד את ביתה, משום דיש לחוש להשחתת זרע, וא"כ י"ל דלכן הוצרך

^{1א} וכשנשא רבינו ז"ל אם אומר כן להלכה, ענה שהרי בלי זה אינו יודע ביאור בדברי המשנה.

^{1ב} המרדכי בשבת פ"ה (סי' של"ט) וספר התרומה (סי' רל"ח).

^{1ג} ע"י בתוס' יומא דף עז. ד"ה דתנן שכתבו דאין איסור סיכה אלא ביוה"כ ובתרומה [ובאיסוה"נ].

^{1ד} ואמנם לגבי חמץ בפסח, ידוע פסק רבינו ז"ל להחמיר בסבון [מטעם אחשביה], ונדפסה תשובתו בקובץ תשובות ח"ד סי' ל"ח.

ובשפת אמת הקשה, דאין זכר בקרא דקאי על דור המדבר, הא זה נאמר בספר דברים לפני כניסתן לארץ, והנהגה במלחמה כמש"כ הרמב"ם (מלכים פ"ו הי"ד וט").

דף ע"ו ע"א

היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים את לבם לאציהם שבשמים. וז"ע, הא מובטח להם בצבואה (שמות ט"ז ד') הנני ממטיר וגו' ולקטו דבר יום ביומו. ואולי חששו שמא יגרום החטא, כדמצינו זיעקב אבינו בצרכות (ד' ע"א) אע"פ שהיה מובטח ושמרתיך בכל אשר תלך, כתיב ויירא יעקב מאד, אמר שמא יגרום החטא. ע"ש.

עמד ופסק מוזנותיו כל יום וכו'. ע' ברכ"א מאמרים והדרכות (ח"ד) פרשת בשלח אות ט' וי'.

שתיה בכלל אכילה היא דאמר ר"ל מנין לשמיה שהיא בכלל אכילה שנאמר ואכלת לפני ה' אלקיך מעשר דגןך תירושך וינהרך, תירוש חמרא הוא וקרי ליה ואכלת. ע' בצרכ"א עמ"ם שבועות (כ"ב ע"ב) צענין לשון תורה ולשון בני אדם בשבועה, וצענין שיעור שמיה בכזית או ברביעית, ועע"ש ד"ה שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאינן ראויין לאכילה.

תו"י ד"ה הני חמשה עיניי וכו'. וע"ע ברא"ש, וגבו"א במלואים, ומשנת" לעיל (ע"ג ע"ב) צענין חמשה עניי וכו'.

ורדילמא דאכליה ע"י אניגרון. ופרש"י מין אוכל שנותנין בו יין. ע' ברכ"א עמ"ם פסחים (ל"ג ע"ב) ד"ה טומאה.

דף ע"ו ע"ב

אכל דבילה קעילית ושמה דבש וחלב ונכנס למקדש חייב. ופרש"י משום שכר אל תשת. משמע שכשם ששחיה בכלל אכילה, ה"ה אכילה בכלל שמיה, מיהו צהדיא אמרו שבועות (כ"ג ע"א) דאכילה בכלל שמיה לא אמרינן. וע"ש מש"כ החוס' ד"ה אכילה, ובחוס' הרא"ש וריטב"א שם. וע' ברמב"ם (ביאת מקדש פ"א ה"ב) שכתב לוקה ועבודתו כשרה, אע"פ שצ"ן פסק (בהל' א') שחייב כרת ועבודתו פסולה.

וע' בתד"ה גמר, שמדדין לומר שדבילה קעילית אינה ראויה לאכילה. לפ"ז אין זה בכלל לשון אכילה ושמיה. ולפי מש"כ החוס' שבועות דבילה קעילית מרבינן מסברא, מידי דהוה אהנך, אחי שפיר טפי, מיהו כאן רצו לצאר שלכן שייך בשכר לשון אכילה. וז"ע.

בנדרים הלך אחר לשון בני אדם. ע' מש"כ בצרכ"א עמ"ס נדרים (ב' ע"א) צענין דין לשון בנדרים, ובמס' סוכה בליקוטים צענין כינויים, ובשבועות (כ"ב ע"ב) צענין לשון תורה ולשון בני אדם בשבועה.

בענין סיכה כשתיה

א) מנין לסיכה שהיא כשתיה ביום הכפורים, אע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר ומצא כמים בקרב וקשמן בעלמותיו. הנה שיטת החוס' בשם ר"ת (ע"ז ע"א ד"ה דתנן) דמותר לסוך חלב, אע"פ שזה מאכלות אסורות, ותמור שחייב כרת על אכילתו, אעפ"כ כיון שנותר צהנאה, אין שום איסור סיכה, שרק באיסורי הנאה או בתרומה או ביוה"כ יש איסור סיכה מדרבנן לשיטת ר"ת. ובביאור הלכה (שכ"ו ס"י) הביא דברי הגר"א (שם) שאוסר להתרחץ בחלב. והגר"א שם הביא כן בשם המרדכי וספר התרומות ושאר פוסקים, נגד מש"כ הרמ"א שם שנותר. וע"ע צנקה"כ ביו"כ על ט"ו (ק"י) סק"ד) שדן בזה, שמנהג העולם להקל, אבל ראה מחמירין, וכחז דנכון הוא.

ב) ולכאורה יש סיוע גדול לשיטת המחמירין מלשון המשנה ^{מבואר} צענא שהביאו כאן, מנין לסיכה שהיא כשתיה ביום הכפורים וכו', ולמה זה שכתבו ביוה"כ, אם זה דין כללי מכללות אסורות בחלב ובשומן של נבילה וטרפה וכו'. ונראה שכן כוונת חוס' ישנים (ד"ה מנין) אומר רבנו יעקב דל"ש כלל איסור סיכה בחלב ושומן לאסור אפילו מדרבנן, דלא אשכחן שמהא סיכה בכלל שמיה אלא לענין יום הכפורים עכ"ל. ונראה שדקדק כן ממה דנאמר כאן ביוה"כ. והביאור דרק נאמר שזה עונג כשתיה, ולא דנתשז מעשה שמיה, אלא דממילא אין מנצ של עינוי, ובה חלוק יוה"כ.

ומה שבחוס' הרי מצואר צהדיא שגם באיסורי הנאה ותרומה אסור, ל"ש זה למשנה זו, דבאיסור הנאה הרי צברא פשוטה היא שאין זה הנאה פחותה מכל הנאה, ורק אינו שמיה ואכילה. ומה דבתרומה אסור, הרי הביאו אסמכתא דולא יחללו, ולא מהך מתני' דשבת, וחכמים החמירו בתרומה מצד קדושה ול"ש כלל לדין הנלמד כאן בהך מתני'.

ג) ולכאורה יש לדחות וליישב דעת האוסרים, ד"ל דר"ל דאפילו ביו"כ, אע"פ שסך שמן של היתר,

